

Tíðindaskriv:

Oljuprísir í Føroyum sammett við hini Norðurlondini

Hákur Djurhuus, stjóri P/F Føroya Shell

Nú hava fleiri persónar og stovnar víðgjört bensin- og oljuprísir, men tað eru fægstu teirra, sum veruliga hava gjørt sær ómak í hesum sambandi. Tí haldi eg tað vera hóskaði at koma við nøkrum faktuellum upplýsingum á hesum økinum.

Prísir hjá Føroya Shell verða settir í mun til okkara innkeyp og hvussu prísstøðan annars er í Føroyum. Innkeyp verður í dollaram og vit fáa ikki fastan prís frá okkara veitara, men hesin broytist samsvarandi Rotterdam noteringunum fyri tær ymsu oljuvørurnar.

Eru oljuprísir í Føroyum kappingarførir?

Í øllum vesturheiminum hava landsins stjórnin lagt munandi avgjöld á hesar vørur og ikki nóg mikið við tað, tað verður sjálvandi eisini lagt MVG oman á prísir á vørnum. Skal ein sammeta prísir hjá oljufeløgum millum lond, so er neyðugt at reinsa prísirnar fyri avgjöldini.

Við at taka avgjöldini úr prísinum rokna allar prísir um til føroyskar krónur við kursinum pr. 1/2-2001, so

kunnu prísirnar beinleiðis samanberast við teir føroysku prísirnar.

Tá ið hetta verður gjørt, so sæst at føroysku oljuprísirnar eru fult kappingarførir við prísirnar í grannalondum okkara. Besta prógvíð fyri hesi útsøgn fæst við at hyggja at niðan fyri uppsettu talvur, sum eg havi gjørt nú tvær ferðir bæði tann 6/3-2000 og í dag tann 2/2-2001. Spurt er í Danmark, Noregi og Íslandi um vegleiðandi prísir hjá oljufeløgum fyri Gassolju, Bensin blýfrítt 98 og Diesel.

Eisini er uppsett, hvussu nógv avgjöldini eru, og hvørtjir brúkaraprísirnar er, alt hetta í føroyskum krónum.

Fyri gassoljuna er galdandi, at vit skulu keypa vørur, flyta hana til Føroya við tilhoyrandi gjöldum, hava hana í goymslutangum, útlevera hana við tangabilum og umsita alt hetta.

Fyri bensin og diesel er sama galdandi. Har umframt skulu vit eisini útlevera vørurna av góðkendum sölustað. Við tað at Føroyar eru eitt oyggjasamfelag, so er brúk fyri forholdsvis nógvum sölustøðum. Hetta víðfær, at um tú sammetir við sölutöluni hjá útlendskum støðum, so hava útlendsku støðirnar í miðal nógv fleiri seldar

litrar pr. ár enn ein føroysk støð, og tí ber eisini til hjá útlendskum støðum at taka minni fyri hesar vørur.

Niðurstøðan av hesi kanning er sostatt, at føroysku oljuprísirnar eru fult kappingarførir við prísirnar í grannalondum okkara.

Tað ber heldur ikki til at tosa um vinning á bensin- og dieselprísnum, samstundis sum sammetingar blíva gjørdar við úrslitið hjá Føroya Shell, tí virksmi okkara er nógv annað enn at selja bensin og diesel til bilar í Føroyum. Av samlaðu seldu nøgd okkara í 2000, standa bensin og diesel bert fyri 5% av seldu nøgdini.

Vónandi kann hendan frágreiðing vera við til at beina farna orðaskifti inn aftur á rætta kós og lata tað byggja á faktuellar upplýsingar, heldur enn á pástandir og illgitingar.

	6/3-2000 DKK/litur	Føroyar	Noreg	Ísland	Danmark
Gassolja	Oljufelag	2,24	2,80	2,86	2,53
	Alm. avgj.	1,26	1,39	0,71	3,13
	Brúkari	3,50	4,19	3,57	5,66
Bensin	Oljufelag	3,66	3,28	3,87	2,95
	Alm. avgj.	4,73	6,75	6,04	5,58
	Brúkari	8,39	10,03	9,91	8,53
Diesel	Oljufelag	2,96	3,15	3,24	2,93
	Alm. avgjald	1,44	5,78	0,81	3,95
	Brúkari	4,40	8,93	4,05	6,88

	2/2-2001 DKK/litur	Føroyar	Noreg	Ísland	Danmark
Gassolja	Oljufelag	2,48	3,21	2,99	2,58
	Alm. avgj.	1,42	1,74	0,48	3,14
	Brúkari	3,90	4,95	3,47	5,72
Bensin	Oljufelag	3,75	3,06	2,76	2,69
	Alm. avgj.	4,75	6,11	6,44	5,64
	Brúkari	8,50	9,17	9,20	8,33
Diesel	Oljufelag	3,35	3,32	2,76	2,88
	Alm. avgj.	1,64	4,76	1,49	3,93
	Brúkari	4,99	8,08	4,25	6,81

Fyri tann prísir, sum eitt oljufelag tekur fyri oman fyri nevndu vørur, skal ein hefta seg við, at prísirnar, umframt at geva av sær vinning, eisini skal dekla nógvur útreiðslur.

VIÐMERKING

Um bygdmenning, økismenning og oljuvinnu

Niels Midjord

Í eini viðtalu við formannin í Útoyggjanevndini í eini morgunrás herfyri byrjaði Hilmar Jan við eini hugleiðing um bygdmenning og økismenning. Hann helt, at nú hoyrdist ikki so nógv til orðið bygdmenning longur, og tað var kanska líka gott, tí har vóru ikki tey stóru úrslitini at sleggja, og tað lá líkasum í luftini, at hann var bangin fyri, at økismenningin fór at fáa somu lagnu. Lítið er at ivast í, at eru vit ikki høvdið framman fyri menningini og stýra henni, so fær Hilmar Jan rætt í sínum spádómum.

Onki kom tó ikki burtur úr bygdmenningarhugsjónini. Ein liður í hesi stremban var at útbýggja samferðslunetið, so koyrandi var til allar bygdir, har til bar at gera veg. Í mong ár fór Landsverkfrøðingurin við helminginum av fíggarlóginu, og nú er komið so langt áleiðis, at til ber at sleggja burtur frá teimum einstøku bygdunum og tosa um økismenning í staðin.

Hetta hvur m.a. broytt fortreytirnar fyri kommunupolitikki almikið, sjálvt um kanska ikki allar kommunupolitikkarar hava varnast tað enn. Meðan tað fyrr var høvudsamálið hjá kommunupolitikkarum at fáa arbeiðsplass til bygdina, er hetta ikki nóg mikið longur. Tey, sum nú seta búgv, munnu fyrst og fremst spyrja, hvussu útlitini eru fyri at húskið kann trívast á tí staði, tey hava valt at búseta seg í. Um trygt er at búgva har, um ampar eru av vinnuni ella av ferðsluni á staðnum, um tey ekkaleys kunnu lova børnunum út at spæla, um ansingar- og útbúgvingsmøguleikar, um frítíðar- og felagsvirksemi, um útboðið av handlum osvfr. Í hesum sambandi vígar tað minni, um tú kanst fáa arbeiði á staðnum, bara arbeiði er at fáa í økinum, tí tú fert kortini til arbeiðis í bili, og um tú koyrir 20 minuttir teirra ella minni hevur ongan týðning.

Tað skerst ikki burtur, at tess størri búsetingin er, tess størri og fjølbroyttari og meira professionelt verður útboðið, og tess meira lokkandi kann tað tykjast at búseta seg har; men tað er eisini ein and-

søgn í hesum. Ætlar tú t.d. at finna siðbundna heimliga mentan, so skalt tú ikki fara til stórbýirnar at leita, tí teir eru allar líka.

Hevði einaferð ein danskan gestalærara, sum lýsti føroysku mentanina við orðinum »samtidig-hed«. Samstundis sum vit liva í telduáldini við øllum nútímans hentleikum og rákum, so røkta vit seyðin, røkja björgini, fara á flot, kvøða osvfr. á nakað sama hátt, sum vit hava gjørt í øldir. Hetta, helt hann, gav føroysku mentanini eitt kjølfesti og eitt fjølbroytni og eina kraft, sum hann ikki hevði sæð aðra staðni. Tað er kanska nakað av hesum, sum arkitektarnir aftan fyri bygdmenningina í síni tíð hildu vera vert at varðveita. Harafurtur kemur, at tær smærru bygdin eru betur færr fyri at standa ímóti eini kreppu, millum annað tí innløgumøguleikarnir eru betri har. Og so kann eg ikki lata vera við at nevna eini víðurskifti afturat, sum skulu standa fyri egna rokning.

Hjá okkum verður lívið hjá tí einstaka skipað og lagt til rættis av ansingar- og útbúgvingsstovnum frá vøgguni og langt upp í vaksnan aldur. Hetta er neyðugt, soleiðis sum samfelagið nú sær út, men tað er ikki vist, at hetta er tað besta fyri børnini, og ikki tað hetta, sum ger tey best fyri sjálvsøðugt og við persónligum kjølfesti at móta teimum alsamt skiftandi krøvnum, sum tekniska menningin setir. Nógv betri og meira mennandi fyri sjálvsmentun hevði tað verið, um umhvørvið har børnini vaksu upp, var so trygt, at tey sjálv í størri mun fríð og ekkaleys kunde farið út og gjørt sínar egna royndir og nýtt sít eigna hugflog, uttan at vaksni blandaðu seg uppí. Eitt sovørðið umhvørvi er lættari at fáa fram á bygd, og tí eri eg ivaleysur í, at bygdarbørn alt annað líka eru betur brynjað til at móta tíðarinnar innbjóðingum, enn býarbørn eru tað.

Fáur man ivast í, eftir tað sum longu er skrivað, at undirritaði hellir til økismenning heldur enn til miðsavnan. Spurningurin er so, hvussu økismenningin kann fremjast í verki. Ein møguleiki er at syndra almennar stovnar og spjaða teir út um landið; men hetta er kanska ikki so heppið, tí

í flestu førum man tað ganga út yvir dygdina og effektivitetin. Ein annar møguleiki er at býta tey ymsku virkisøkini upp, so at miðstadarøkið í høvuðsheitum tekur sær av miðfyrisingini og teirri hægri útbúgvning og gransking og menning, sum hoyrir henni til, eitt annað økið tekur sær í høvuðsheitum av fiskivinnuni og teirri hægri útbúgvning og gransking og menning, sum hoyrir henni til, og eitt triðja øki tekur sær av oljuvinnuni og teirri hægri útbúgvning og gransking og menning, sum hoyrir henni til. Á henda hátt hevði tað borið til at spjatt atdráttarmegina frá teimum ymsku vinnugreinunum og gjørt tað móguligt, at tær kundu liva síð um síð, soleiðis at føroyska samfelagið, tá ið oljuævintýrið var av, kundi hildið áfram toluliga snikkaleyst.

Sum nú er, er tað miðstadarøkið, sum hevur ta størstu atdráttarmegina. Tað er har, tey flestu av teimum, sum kreppan í 90-unum rak av landinum og sum nú eru heimafturkomin, velja at seta búgv. Um nú oljuvinnan verður lögð í sama øki, er vandi fyri at atdráttarmegin at miðstadarøkinum verður so sterk, at hon kollrennur øll hini økini og allar hinar vinnugreinarnar við. Her verða teir stóru pengarnir at vinna, og her verða eisini teir bestu og mest fjøltáttuð móguleikarnir fyri at brúka pengarnar. Tað er tí væl hugsandi, um oljuvinnan verður lögð í miðstadarøkinum, sama um tað verður í Havn ella í Runavík, at allar føroyingar, tá ið oljuævintýrið er av, fara at búgva í einum og sama býi við ongari siðbundnari heimligari mentan, og har arbeiðsloysi og mistreysti ræður. Í mínum hugaheimi verður hetta byrjanin til endan.

Møguliga havi eg mis-skilt okkurt, men avgerðin um hvar í landinum oljuvinnan skal leggjast, er eitt politiskt stórmál, um nakað er tað. Vit hava valt politikararnar til at stýra landinum og at seta út í kortið, hvussu landið skal sleggja út í framtíðini. At lata oljuvinnuna sjálva avgera hetta er at skáka sær undan ábyrgd, og tað kann fáa óbóttaligar fylgjur fyri samfelagið.